

Uvod

Pravni institut svojine je centralni institut stvarnog prava i cijelog pravnog sistema. Svojina je osnovno stvarno pravo i najvažniji pravni odnos koji nastaje između ljudi povodom stvari. Pravo svojine je najpotpunije stvarno pravo. Ono je, po strukturi, složeno pravo koje se sastoji iz više ovlašćenja. Sadržinu svojine čine ovlašćenja držanja, korišćenja i raspolaganja (pozitivna komponenta), kao i ovlašćenje isključenja trećih lica (negativna komponenta). Ovo pravo je gotovo apsolutno pravo koje djeluje prema svima i u njemu je koncentrisana najviša pravna vlast koja se može imati na jednoj stvari.

Istorijski gledano, svojina je u početku imala isključivo ekonomsko obilježje, ali sa prelaskom sredstava za proizvodnju u privatnu svojinu, morala je da bude regulisana pravnim normama, tako da je svojina postala i pravna kategorija. Prema tome, ona se može posmatrati kao ekonomska i kao pravna kategorija. Između svojine u ekonomskom i pravnom smislu postoji uska veza, međusobna uslovljenost i međusobni uticaj. U ekonomskom smislu svojina označava prisvajanje određenih ekonomskih dobara, a kao pravni pojam predstavlja skup pravnih normi kojima se u određenom društvu reguliše prisvajanje ekonomskih dobara. Kolika se važnost daje institutu prava svojine u pravnom sistemu svake države najbolje ilustruje činjenica da je ono redovno i predmet ustavnopravnog uređenja, što nije slučaj ni sa jednim drugim građanskopravnim institutom. Svojina je ipak prevashodno predmet izučavanja stvarnog prava, jer samo stvari mogu da budu predmet prisvajanja.

Privatna svojina u bivšoj SFRJ je shvatana kao mogući izvor prisvajanja viška vrijednosti i eksploatacije drugih, pa je bila podvrgnuta mnogim ograničenjima. Bilo je napušteno načelo jednovrsnosti prava svojine, postojalo je više svojinskih režima i razlike su postojale u zavisnosti od toga na kojim objektima je ovo pravo bilo uspostavljeno. Različiti subjekti su unutar jednog oblika imali različita prava. Zbog toga su u ovoj oblasti kod nas reforme bile neophodne. Reforma svojinskih odnosa je ključna u procesu transformacije stvarnog prava i u procesu cjelokupne tranzicije sistema. Ona je pretpostavka privrednog razvoja i neophodan uslov za pristup evropskim integracijama koje zahtijevaju jasno zacrtane ciljeve i izraženu političku volju. Zato je svaka tema vezana za svojinu interesantna i zahtijeva studiozno proučavanje.

U ovom radu bavićemo se analizom sticanja i zaštite prava svojine u Republici Srpskoj, ali ćemo prije toga obrazložiti sam pojam svojine, sadržaj, obilježja, oblike i ograničenja.